

Danskt och Fransk 2152:1.

ACC. NR M.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Under 1855 talen var det ganska vanligt
att ungdommar härifrån reste över till
Danmark huvudsakligen för att komma ut
och få se annat än de boro band till hem-
ma, och kanske också för att de trodde att
få bättre arbetsmöjligheter, både i hantverk
och andra yringar. Främst inom jord-
bruket, ansågs det vara god rekommendation
att ha varit på stor gård i Danmark och
praktiserat. Efter att ha genomgått folk-
högskola och lantbruksskola i Skåne,
var det vanligt att de skulle över till
Danmark och praktisera. Det var kanske
skolans rektor som rekommenderat, han hade
kanske uppteckning på sande gårdar.
Men även andra jordbruksarbetare togo över
till Danmark för att söka arbete inom jord-
bruk, trädgårdsskötsel eller annat.

Luf.
84
1

11

Arbetsmöjligheterna och förtjänsterna an-
sågs vara bättre i Danmark än här. Men
sedan baluthurserna blivit olika här men
inte att någon stannat över i Danmark någon
längre tiden. De som reste över i unga år
under 1800-talet blev det till att isgärnet
om de gift sig där med en danska, och
blivit danska medborgare. Olika heterna
mellan arbetsförhållanden mellan Danmark
och Sverige känner jag inte till.
Vi håller känner jag till förbindelser mellan
svenska och danska fiskare. Svenska flick-
or sökte nog sysselsättning på andra sidan
sundet men har inte hört att det skulle
vara i de danska fisklägen. Det var nog
Köpenhamn eller trakten därifrån som
lockade. Det var genom annonser i Svenska
Tidningar, eller rekommendationer från andra

Som var där förut som lochade.
Såon flickor togo plats på lantgår där som
stillepica eller byggepica eller annat arbete
på en gård. Somliga blevo gifta där, och
stannade kvar.

Ellt annat område som drog svenskar över
till Danmark, var konsten. Två svenska konst-
närer som kommet till Köpenhamn och stannat
där känner jag, nämligen Gerhard Hennings
målare, och Keramikern Patrik Nordström berömd
da i sitt fack. Hennings kände jag inte till mera
än namnet, kanske är han död. Men Nord-
ström kände jag mycket väl, har vistats i hans
hem mycket, ibland i Hånader. Nordström var
född i Lögaaab, gick igenom Konstakademien
i Stockholm 1888 gao sig därefter ut på luffen
(som han hade) som bildhuggare, i säll-
skap med Carl Eldh m. fl. unga konstnärsämnen.

Först till Köpenhamn, därefter till Tyskland och Frankrike. Han var bildhuggare, men på samma gång var hans stora intresse keramik, inspirerad av alla de gamla kinesiska krukor han såg på alla museer. Som Högas älskade hade han i barndomen lärt sig drejning o.d.l. Som konstnär kunde han göra sina krukor annan form än de vanliga. 1904 blev han kallad från Siege till Köpenhamn för att göra ornamenter på Glyptoteket. Där träffade han den, som blev hans fru 1906. Hon gick i Høytar skola, även hon var konstnär, liksom sin bror, som var bildhuggare de båda, misa kusiner. Från Glyptoteket blev Nordström kallad till den "Konglige Porcelainsfabriken" som instruktör och föreståndare för keramikavd. där så ägnade sig Nordström helt åt "Dansk Høytøj" på svenska "Hus eldgods" förskada och i keramik.

för att framkalla nya glasur, det lyckades
hon om och om ått framställa en Glasur som
liknade gamla kineseriska, kallad "Celadon".
Djupt röd. Patentet sålde han till den Konglige
Könne i Staden kunde han inte få lov att bränna
utan i liten skala, därför han köpte grund
ute på Isleymark ute vid Rysum Byggnad
billa och ställer med två stora brännugnar
där han arbetade den tid han hade ledigt
från fabriken, han längtade otäligt att Värstkon-
frakts skulle bli slut så han kunde arbe-
ta privat. Hans hustru slutade med sina
målartudier när hon gifte sig och ägnade
sig istället att åt sin mans arbete, hjälpte
hon om att bränna och ibland målade på någon
av hans pjäser. Redan från dag 1929 hans pjäser
och brännugnar bleo uthyrda till fr. Statens
Förbruk, och Gunnar Rysström från Nyköping Sverige.

Båda äro nu bar för sig berömda konstnärer.
Båda ett par år satte sig i Nordström tillan
den stora fädgårdens och atelieren och
flyttade in till staden. Nordström ligger
begraven på Rödövre kyrkogård. Höpex hemm
Det är nog ändå flera som kommit över härifrån
från till Danmark och blivit bofasta där, an-
tingen danska medborgare eller skrivna
vid Svenska kyrkan i Köpenhamn.
Många svenska konstnärer tog över till Köpen-
hamn för studier. Tog också många danska
malare hit för att skanda motio för sin konst.
De blevo visserligen inte här mera än som
marmanaderna men det kunde bara hela
familjer som hyrde i hus eller bondgårdar
vid Klavs hallar, eller vid kusten mot Torshov.
Där var professor Pegg Johansson med fam.
Poul Hagen fr. Hagens hade stälva en stor villa
utan för Båstad som de bebodde även vintern.

Många danskar bosatte sig här för bestän-
digh. Svannmännade Raagen köpte en egen-
dom i Priksstorp Västra Rarup nära in till
Bästad. Gården och marken arrenderade de
bort och byggde en stor villa på backslutt-
ningen med en backer utsikt över Bästad.
De bodde där året om ikring 30 år, då han
sålde egendom och villa och flyttade till
Tröjenhamn. Då hette villan Raagenhus.
Sedan blev den bytt åt ägare flera gånger.
Där blev "kafé" och blev då kallad Hårsbeck
en vilken namn den är har. Gården heter
"Berget Hennes" och har varit pensionat och
sommarestaurang.

På 1880 talet var det flera danskar som bosatte
sig i Sverige. En gästgärdshållare kom över
till Sverige, men där slog han sig inte ner,
utan köpte istället mark utanför Bästad.

och byggde där gjuteri och boningshus.
Gjuteriet gick bra i början och många arbeta-
re hade suppsättning där. De tillverkade
en sorts järnmagnar, vilka blev mycket populära
en tid. Gjuterien hette Hansen men kallades al-
drig för annat än gjuterien, eller dansken.
Gården kallades Sekra allmänt för danskens.
tills sönerna sedan kalla de ^{den} för Östergård.
vilket namn den innehar numera, hela gården
är inredd till boningshus, även gjuteriet är om-
byggt. Den är fortfarande i familjens ägo, de
gamla äro för länge sedan döda. Då gjuteriet gick
som bäst byggde de ett annex på Malen, även det
är nu inrett till boningshus, kallas Östergård.
Hansen lärde sig aldrig begriplig svenska, som
han bar från Jylland. Bar han varit ett förtä.
Fruen lärde sig bättre, men hon talade om huru
svårt det var i början. När de bodde i Greve hade
hon tvättat och skullet många.

Hon frågade sin bårdinna om att få låna en reul
(danskarna kallar mangel för reul) bårdinnan
kom med en gammal dags handmangel (dialekt
hullestøj) då mener väl icke jej ska rulla med det?
menar ju ^{då} en mangel. Jag så klart jej manglar
en reul, bårdinnan stod som ett frågetecken,
~~men~~ hon visste inte att mangel på danska betyder
fätkar på svenska.

Kungelholms trakten är en stor Gård "Kuntley"
den ägdes av en paten Suhr av den danska fins
och riksa skätten Suhr i Danmark. Han hade en
brorson som barit på Kuntley som inspektör. Han
arrenderade ett kronoboställe i Vättna Karup och
bodde där med sin familj tills han på gamla dagar
bosatte sig i Kungelholm. Han var gift med prästdotter
från Björnarps så alla barnen blevo icke svenskt up-
fostrade. Suhr hade sina egenheter, han ^{var} alltid med
träskor till vardags, och hemväda badmajskläder.

Det fanns 3 par hästar och ett par oxar på gården, när de skulle köra till Svingelholm med säd, som de finge göra då, innan Västervik-banan var öppnad. Stacks, klädd i badmads-kläder och tröskor, körde före med oxarna för att inte drängarna skulle köra så fort med hästarna att oxarna blevo efter.

Juhr var en av inisationstagarna till det första mejeriet i Västernärup. Möjligen efter danskt mönster. Lantbrukselever som praktiserat på danska gårdar införda ^{de} så ock nya metoder som de lärt sig och funnet praktiska.

Tid beböth i Danmark köptes gärna några dansaker, och stora ocksa föresten, det var i allmänhet billigare än hemma, Men man skulle helst ha någon med sig som bättre kände danskarna, ty nog försvotte de franska i svenskarna, om de kunde. För jag fört gängen var i Köpenhamn

i detta seklets början, var jag förvånad över vad
allt var billigt, det var ju ganska men så var det
tullen, men den var då inte så stor, som senare.
Det var intressant att gå och titta på huru de
utstälde varorna ute på gatan i synnerhet
Fluesnittet, egentligen en lumpbod i närheten
av Tärsterbrogade, där låg diverse ting i stora
högar ute på gatan, t. ex. var det stora högar av
skor i olika kvaliteter, över en hög stod 100 par
par, en annan 2 o.s.v. Man fick själv söka ut
att finna ett par som höll ihop, men det var så
gott som lönlöst. Sen höglag det paraplyer, pris
1 kr eller 2 pr styck. Sköna kökrattisaljéer fanns m.
"Fluesnittet" är förbunnat för många år sedan
och blivit ersatt med stora fina affärshus.
Nu har förhållandet blivit omvänt, efter krig-
ären är det fortfarande som överbämman
Sveriges affär "Röda Ljuket" kunde man få en hel
bomullsbeklädnad med skarp brosch för 50.

Ungdommar som varit i Danmark en tid,
 kunde komma hem och göra sig brigtiga,
 tala danska och låta sig inte komma
 ihåg bad saker och ting hette på svenska.
 Sköt en historia om en förs härifrån, som varit
 i Danmark några år. När hon kom hem
 mötte hon sin far i trädgården, där han
 gick och arbetade. Uppåt stuguggen stod en
 trädgårdskatta med huvudet ned mot mar-
 ken. När hon fick se den sade hon, si me
 far va kaller di tingesten? I den samma
 kom hon att trampade kattans huvud med
 påföljd att skadtegippa och gav henne
 ett bra slag i huvud. Hå, hå, den förbaska-
 de rivan, den va då för bål, att du fick
 reda på bad tingesten hette, sa hennes
 far, nog kommer du väl ihåg en annan
 gång?

Trustflakt mellan Sverige och Danmark har före-
kommit liksom isynnerhet förekom Jäst-
kustbarnens öppnande 1885. Då var det små
Segelskutor som förde passagerare och gods
till orter både på svenska och danska ku-
sten, mellan Göteborg och Köpenhamn.
Sedermere blev det ordinarie ångbåts trafik
mellan Halmstad och Köpenhamn anlöpan-
de Helsingborg Landskrona och Vålme.
Småskutorna gingo också in på småorterna
som Båstad och Trehör, handlanderna finge
oftast sina varor sjöledes, det som också
fraktades den tiden var möbler från Göteborg,
det var väl någon agent i Båstad som tog
upp order. I slutet på förra århundradet
och i början på detta var det vanligt att bolag
bildades vilka köpte upp bråk av segelsku-
tor, och högg upp dem på stranden och höll

auktioner på inventarier, brännke och
skrot. Trakten botrades från någon plats
på boeriska eller danska kusten. En gång
boro de ända upp i Lysekil efter brak, men
då behövde de en erfaren sjöman som styrde.
Då tillkom också stenkrossbolagen, vilka
sprängde sten och sålde till Rönnehamn.
Längs kusten från Båstad förbi Hovs Hal-
lar Torekov till Ramsjö boro stenkrossar
4 a 5 stycken vilka krossade sten och exporterade
de till Danmark dels till Kalkbrännerie
hamnen i Rönnehamn, dels till andra stäl-
len på Danska kusten. Då var livlig kust-
trafik, hela sommaren, 4 a 5 skutor varje
dag. Hovs på Hallands Läderö var stenkross,
dels var bäst den 1:ste som slutade upp någon
ibörjan av seklet. De andra höll på en
10 år längre, men den ene efter den andra

Slutade då samningom upp. Om det var brist
på material, arbetskraft eller kunder som var
orsaken. Den som höll på efter de andra var
Dagshögs stenkross, belägen mellan Torehov
och Prämsjö. Det var ett danskt bolag som
ägde den, till slut gick den med förlust.
När dessa stenskutor hade trafik här, smugg-
lades det nog friskt, mest sprit och cigaretter,
dysligt var ju billigt i Danmark den tiden, en
liter banlyst brännvin kostade 39 öre och man
kunde få en ask cigaretter på 100 st. för en
krona. Båtarna kommo basligen in ^{från} byggan
innan tullarna hunno dit, och då fanns litet
för tullningsgods ombord, annat än det arbetar-
na hade inombord, och det var tillfriskt.
Arbetarna bodde vid friskt gott humör under
hela lastningen. Förhållande mellan dan-
skar var nog gott, och svenskar var nog i allmän-
het gott.